

SPIS TREŚCI

Rozdział 1

RACHUNKOWOŚĆ FINANSOWA W SYSTEMIE INFORMACJI EKONOMICZNEJ	13
1.1. Istota i zakres systemu informacji ekonomicznej	13
1.2. Rachunkowość jako podstawowy moduł w systemie informacji ekonomicznej	14
1.3. Pojęcie, istota i zadania rachunkowości finansowej	16
1.4. Pojęcie, istota i zakres rachunkowości zarządczej	18
1.5. Istota i znaczenie nadrzędnych zasad rachunkowości finansowej	19
1.6. Podstawy prawne rachunkowości finansowej	21
1.7. Harmonizacja rachunkowości finansowej w skali międzynarodowej	24

Rozdział 2

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	29
2.1. Istota i zakres rzeczowych aktywów trwałych	29
2.2. Klasyfikacja środków trwałych	35
2.3. Wycena środków trwałych	37
2.3.1. Zasady ustalania wartości początkowej	37
2.3.2. Amortyzacja środków trwałych	45
2.3.3. Trwała utrata wartości	63
2.4. Dokumentacja zmian w stanie środków trwałych	69
2.5. Ewidencja środków trwałych	70
2.6. Leasing środków trwałych	92

2.6.1. Istota i klasyfikacja leasingu	92
2.6.2. Istota leasingu finansowego i operacyjnego i jego evidencyjne aspekty	96
2.6.2.1. Kryteria klasyfikacyjne	96
2.6.2.2. Kalkulacja płatności leasingowych	99
2.6.2.3. Metody rozliczania części odsetkowej raty leasingowej	101
2.6.2.4. Ujęcie leasingu w księgach rachunkowych	103
2.7. Środki trwałe w budowie	113
2.7.1. Istota, klasyfikacja i zasady wyceny	113
2.7.2. Ewidencja środków trwałych w budowie	116

Rozdział 3

WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE	128
3.1. Pojęcie i klasyfikacja wartości niematerialnych i prawnych	128
3.2. Zasady wyceny wartości niematerialnych i prawnych	135
3.2.1. Ustalanie wartości początkowej	135
3.2.2. Amortyzacja i trwała utrata wartości	135
3.3. Ewidencja zmian w stanie wartości niematerialnych i prawnych	138

Rozdział 4

INWESTYCJE I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	145
4.1. Istota inwestycji i ich rodzaje	145
4.2. Pojęcie i kategorie instrumentów finansowych	149
4.3. Aktywa finansowe	160
4.3.1. Istota aktywów finansowych	160
4.3.2. Zasady wyceny aktywów finansowych	163
4.3.3. Zasady ewidencji składników aktywów finansowych	168
4.3.3.1. Długoterminowe udziały, akcje	169
4.3.3.2. Długoterminowe dłużne papiery wartościowe	175
4.3.3.3. Udzielone pożyczki	177
4.3.3.4. Aktywa pieniężne	180
4.3.3.4.1. Pojęcie aktywów pieniężnych	180
4.3.3.4.2. Zasady obrotu pieniężnego	181
4.3.3.4.3. Środki pieniężne w kasie – obrót gotówkowy	182
4.3.3.4.4. Środki pieniężne na rachunkach bankowych – obrót bezgotówkowy i jego formy	187
4.3.3.4.5. Czeki obce	196
4.3.3.4.6. Weksle obce	200
4.3.3.4.7. Środki pieniężne w drodze	205

4.3.3.5. Inne krótkoterminowe aktywa finansowe	207
4.3.3.6. Prawa pochodne	208
4.3.3.7. Możliwości ewidencji aktywów finansowych nabytych na rynku regulowanym	213
4.3.3.8. Przekwalifikowanie aktywów finansowych	216
4.3.3.9. Aktywa finansowe wyrażone w walutach obcych	218
4.4. Rachunkowość inwestycji niefinansowych	221
4.5. Instrumenty kapitałowe	230
4.6. Zobowiązania finansowe	231
4.6.1. Pojęcie i istota zobowiązań finansowych	231
4.6.2. Zasady wyceny zobowiązań finansowych	237
4.6.3. Ewidencja księgowa zobowiązań finansowych	238
4.6.3.1. Kredyty bankowe i pożyczki	238
4.6.3.2. Pozostałe zobowiązania finansowe	242

Rozdział 5

WYBRANE PROBLEMY OBROTU

MATERIAŁOWEGO I TOWAROWEGO	247
5.1. Pojęcie i klasyfikacja zasobów materiałów i towarów	247
5.2. Zasady wyceny materiałów i towarów	252
5.2.1. Zasady wyceny przychodu i rozchodu materiałów i towarów	252
5.2.2. Wycena materiałów i towarów dla celów sprawozdawczych	263
5.3. Udokumentowanie fazy zakupu i rozchodu materiałów i towarów	264
5.4. Zasady ewidencji materiałów i towarów w fazie składowania	268
5.5. Ewidencja zmian w stanie i wartości zasobów materiałowych	270
5.5.1. Ewidencja zwiększeń w stanie i wartości zasobów materiałowych	270
5.5.2. Ewidencja zmniejszeń w stanie i wartości zasobów materiałowych	280
5.6. Obrót towarowy i jego ujęcie w ewidencji – wybrane problemy	288
5.6.1. Istota i formy obrotu towarowego	288
5.6.2. Obrót tranzytowy i jego ewidencyjne ujęcie	291
5.6.3. Obrót towarowy magazynowy	294
5.6.3.1. Ewidencja zakupu towarów z dostaw krajowych	294
5.6.3.2. Ewidencja wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów	297
5.6.3.3. Ewidencja sprzedaży towarów w kraju	298
5.6.3.4. Sprzedaż towarów poza terytorium kraju	307
5.6.4. Sprzedaż komisowa	309
5.7. Reklamacje jako przedmiot ujęcia księgowego	316
5.7.1. Istota i klasyfikacja reklamacji	316

5.7.2. Ewidencja reklamacji w fazie zakupu	318
5.7.2.1. Reklamacje zgłoszone przed zapłatą	318
5.7.2.2. Reklamacje zgłoszone po zapłacie	321
5.7.3. Ewidencja reklamacji przy sprzedaży	324
5.7.3.1. Reklamacje nieuznane zgłoszone przed zapłatą	325
5.7.3.2. Reklamacje nieuznane zgłoszone po zapłacie	327
5.7.4. Reklamacje zgłaszane przez osoby nieprowadzące działalności gospodarczej	329

Rozdział 6

ROZRACHUNKI	333
6.1. Pojęcie i klasyfikacja rozrachunków	333
6.2. Wycena należności i zobowiązań	341
6.2.1. Wycena rozrachunków krajowych	341
6.2.2. Wycena rozrachunków zagranicznych	344
6.3. Ewidencja rozrachunków	346
6.3.1. Ogólne zasady ewidencji rozrachunków	346
6.3.2. Rozrachunki z tytułu dostaw i usług	349
6.3.3. Rozrachunki publicznoprawne	355
6.3.4. Rozrachunki z pracownikami	374
6.3.5. Pozostałe rozrachunki	384
6.4. Odpisy aktualizujące należności	385
6.5. Zaliczki na dostawy	389
6.6. Sprzedaż należności	392
6.7. Ujęcie rozrachunków w bilansie	393

Rozdział 7

KAPITAŁY WŁASNE	398
7.1. Pojęcie i klasyfikacja kapitałów własnych	398
7.2. Ujęcie kapitałów podstawowych w systemie rachunkowości	401
7.2.1. Kapitał zakładowy w spółce akcyjnej	401
7.2.2. Kapitał zakładowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	404
7.2.3. Fundusz założycielski w przedsiębiorstwie państwowym	406
7.2.4. Fundusz udziałowy w spółdzielni	408
7.2.5. Kapitał własny w spółkach osobowych	410
7.2.6. Kapitał własny w jednoosobowym przedsiębiorstwie prywatnym	414

7.3. Funkcjonowanie kapitałów rezerwowych	416
7.3.1. Kapitał zapasowy	416
7.3.2. Fundusz przedsiębiorstwa	418
7.3.3. Fundusz zasobowy	420
7.3.4. Kapitał z aktualizacji wyceny	421
7.3.5. Kapitał rezerwowy	423
7.3.6. Kapitał rezerwowy na pokrycie nabytych akcji lub udziałów własnych	424
7.3.7. Kapitał rezerwowy z dopłat wspólników	425
7.4. Prezentacja bilansowa kapitałów własnych	426

Rozdział 8

REZERWY	430
8.1. Istota i rodzaje rezerw w rachunkowości	430
8.2. Podstawy i cel tworzenia rezerw	436
8.3. Uregulowania prawne dotyczące rezerw	438
8.3.1. Rezerwy w polskim prawie rachunkowości	438
8.3.2. Międzynarodowe uregulowania prawne w zakresie rezerw	443
8.4. Rezerwy na zobowiązania	446
8.4.1. Istota i rodzaje rezerw na zobowiązania	446
8.4.2. Okoliczności tworzenia rezerw na zobowiązania	450
8.5. Wycena i ujęcie rezerw na zobowiązania w bilansie	456
8.6. Charakterystyka poszczególnych rodzajów rezerw na zobowiązania	461
8.6.1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	461
8.6.2. Rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne	468
8.6.3. Pozostałe rezerwy	475
8.7. Ewidencja rezerw na zobowiązania	478
8.7.1. Ogólne zasady ewidencji rezerw na zobowiązania	478
8.7.2. Ewidencja rezerwy na odroczony podatek	482
8.7.3. Ewidencja rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne	484
8.7.4. Ewidencja pozostałych rezerw	486

Rozdział 9

FUNDUSZE SPECJALNE	491
9.1. Istota i rodzaje funduszy specjalnych	491
9.2. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (ZFŚS)	494

Rozdział 10

EWIDENCJA KOSZTÓW DZIAŁALNOŚCI	499
10.1. Pojęcie oraz elementy składowe kosztów	499
10.2. Klasyfikacja kosztów	500
10.3. Podstawowe układy ewidencyjne	503
10.4. Warianty ewidencji kosztów	505
10.5. Ewidencja kosztów w układzie rodzajowym i funkcjonalnym	506
10.5.1. Ogólna koncepcja ujmowania kosztów w dwóch układach ewidencyjnych (ujęcie syntetyczne)	506
10.5.2. Ewidencja kosztów w układzie rodzajowym	509
10.5.2.1. Ogólne zasady ewidencji kosztów w układzie rodzajowym	509
10.5.2.2. Charakterystyka kont kosztów według rodzajów	511
10.5.2.3. Syntetyczna ewidencja kosztów według ich rodzajów	515
10.5.3. Ewidencja kosztów w układzie funkcjonalnym	518
10.5.3.1. Cele i zadania układu funkcjonalnego kosztów	518
10.5.3.2. Zasady grupowania kosztów w układzie funkcjonalnym	520
10.5.3.3. Charakterystyka kont służących do ewidencji kosztów w układzie funkcjonalnym	520
10.5.3.4. Syntetyczne ujęcie kosztów w układzie funkcjonalnym	525
10.6. Rozliczanie kosztów ujętych w układzie funkcjonalnym	527
10.6.1. Cele i etapy rozliczania kosztów	527
10.6.2. Rozliczanie kosztów zakupu	528
10.6.3. Rozliczanie kosztów działalności pomocniczej	529
10.6.4. Rozliczanie kosztów pośrednich produkcji (wydziałowych)	530
10.6.5. Rozliczanie kosztów sprzedaży i kosztów zarządu	535
10.6.6. Ustalanie rzeczywistego kosztu wytworzenia produktów gotowych i produktów w toku	537
10.6.7. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	540

Rozdział 11

ZASADY USTALANIA, EWIDENCJI I ROZLICZANIA

WYNIKU FINANSOWEGO	547
11.1. Pojęcie, znaczenie oraz rodzaje wyników finansowych	547
11.1.1. Pojęcie oraz znaczenie wyniku finansowego	547
11.1.2. Rodzaje wyników finansowych	549
11.2. Przychody z podstawowej działalności operacyjnej oraz koszty ich osiągnięcia	550

11.2.1. Charakterystyka zagadnień związanych ze sprzedażą i kosztami ich osiągnięcia	550
11.2.2. Ewidencja przychodów ze sprzedaży	552
11.2.3. Ewidencja kosztów sprzedanych produktów, towarów i materiałów	555
11.3. Ewidencja pozostałych kosztów i przychodów operacyjnych	561
11.4. Ewidencja kosztów i przychodów finansowych	565
11.5. Ewidencja wyników (zdarzeń) nadzwyczajnych	569
11.6. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	573
11.7. Odzwierciedlenie wyniku finansowego w rachunku zysków i strat	582
11.7.1. Segmentowa formuła ustalania wyniku finansowego	582
11.7.2. Warianty rachunku zysków i strat	582
11.7.3. Zmiany stanów produktów oraz obroty wewnętrzne jako niezbędne elementy porównawczego rachunku zysków i strat	585
11.8. Statystyczne oraz księgowe sposoby ustalania wyniku finansowego netto	592
11.9. Rozliczanie wyniku finansowego	597

Rozdział 12

INWENTARYZACJA AKTYWÓW I PASYWÓW	603
12.1. Istota, funkcje i rodzaje inwentaryzacji	603
12.2. Metody i terminy inwentaryzacji	606
12.3. Rozliczanie i ewidencja różnic inwentaryzacyjnych	611

Rozdział 13

SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA

PRZEDSIĘBIORSTW	624
13.1. Założenia i uwarunkowania formalne sprawozdań finansowych	624
13.2. Bilans – sprawozdanie o zasobach i źródłach ich finansowania	632
13.3. Rachunek zysków i strat – warianty ujęcia strumieni wyniku finansowego	638
13.4. Informacja dodatkowa jako rozwinięcie podstawowych informacji liczbowych sprawozdań	642

13.5. Pozostałe składniki sprawozdania finansowego i ich rola w tworzeniu obrazu majątkowo-finansowego	644
13.5.1. Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym	644
13.5.2. Rachunek przepływów pieniężnych	647
13.5.3. Sprawozdanie z działalności jednostki	651
13.6. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe	651
13.6.1. Istota konsolidacji sprawozdań finansowych	651
13.6.2. Relacje kapitałowe w jednostkach powiązanych	652
13.6.3. Wymogi formalne dotyczące sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych	657
13.6.4. Metody sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych	660
13.6.4.1. Metoda konsolidacji pełnej sprawozdań finansowych	661
13.6.4.2. Metoda proporcjonalna konsolidacji sprawozdań finansowych	666
13.6.4.3. Metoda praw własności	668
ZAŁĄCZNIKI	675
LITERATURA	685
SPIS RYSUNKÓW	691
SPIS TABEL	693